

intézményrendszerének része, nem pedig attól független, önálló intézmény.

Korinek László hozzászólásában saját kutatásának eredményeire támaszkodva beszélt a rendőrség megítélésének változásáról, a "Szolgálunk és Védünk" arculat kialakításának pozitívumairól.

Déri Pál hozzászólása egyebek mellett felvetette a rendőrségi állomány mennyiségi és minőségi javításának szükségességét.

A szerkesztő

Dr. Dános Valér (dandártábornok, az ORFK Rendőrségi Vezetőképző Intézet igazgatója):

RENDŐRSÉG ÉS KÖZVÉLEMÉNY

Előadásomban egy 1995-ös empirikus kutatás azon eredményeit kívánom bemutatni, amelyek a rendőrség és a közvélemény összefüggéseit érintik. Sajnálattal kell megjegyeznem, hogy e kutatás eredményeit az elmúlt hónapokban a média eléggé el nem ítéhető módon nagyon is sajátosan, mondhatnám féloldalúan interpretálta. Ez azért is érdemel kiemelt figyelmet, mert az írott és az elektronikus sajtónak nagyon fontos szerepe van a közvélemény alakulásában, nem mindegy tehát, hogy miről, milyen gyakorisággal és milyen formában tájékoztat. Eppen ezért különösen nagy a média felelőssége a közbiztonságról, illetve a rendőrségről alkotott lakossági kép kialakításában, korrekt és tárgyilagos tájékoztatás útján.

A címbeli kérdés akkor vált hazánkban igazán érdekessé, amikor a szakirodalomban megjelent az eléggé nehezen értelmezhető közbiztonság-érzet fogalma. Sokan örültek e fogalom meghonosodásának, de többen voltak azok, akik nem. Hogy miért nem tetszett sokaknak e fogalom köznyelvi megjelenése? Azért, mert az addig statisztikailag jónak értékelt objektív közbiztonság mellett megjelent egy új, egy szubjektív értékmérő kategória, amely mentén már messze nem tűnt annyira jónak a közbiztonság állapota. A negyedik hatalmi ág, a sajtó örült a legkevésbé e fogalom feltűnésének, mert szinte valamennyi kutatás és felmérés eredménye az írott és az elektronikus sajtót tette felelőssé a közbiztonság-érzet nagyfokú romlásáért.

Mára már általánosan elfogadottá vált a közbiztonság két elemének, az ún. objektív és szubjektív oldal egymástól történő

éles elhatárolása. A közbiztonság szubjektív elemének létjogosultsága már a közrendvédelmi tevékenység, ezen belül is különösen a rendőrségi munka hatékonyságának mérését célzó vizsgálatok során igazolást nyert. A biztonsággal határos valószínűséggel állítható, hogy csakis és kizárólag a közbiztonság mennyiségi mutatóit figyelembe venni a közbiztonság értékelésénél, nem vezethet máshová, mint zsákutcába.

Ha elfogadjuk kiinduló pontnak azt az állítást, hogy a szolgáltató típusú rendőrségi munka végső célja a közbiztonság szolgáltatása, elsősorú fogyasztója az állampolgár, akkor arról, hogy a szolgáltatás célba ér-e és milyen minőségben, magát az állampolgárt kell megkérdezni. Ugyanis mindezt a tényleges fogyasztó képes megítélni, releváns értékitéletet csakis ő alkothat. Az állampolgárok véleménye, értékitélete képezi a szubjektív közbiztonságot, és vezet el az általános lakossági biztonságérzethez.

Akkor tehát, amikor a lakosság a közbiztonság-érzetéről szól, végső soron a rendőrség munkájáról mond véleményt. Ez akkor is így van, ha egyébként jól tudjuk, hogy a rendőrség a közbiztonság, de különösen a bűnözés mikénti alakulását közvetlenül nem képes befolyásolni. Tehát nem csupán indokolt, hanem szükséges is a lakosságnak a közbiztonságról, illetve a rendőrségről alkotott véleményét vizsgálni, elemezni. Az ezt segítő közvélemény-kutatások azonban nem rekedhetnek meg egy-egy állapot rögzítésénél, a lakosság ilyen irányú véleményének felmérését visszatérően, bizonyos időközönként meg kell ismételni, hogy a változásokat is nyomon követhessük. Egy folyamatos közbiztonság-barométer kialakítása mellett lehetőség nyílna a közbiztonság-érzet alakulásának mérése mellett, az azt pozitív-negatív irányban befolyásoló tényezők mindenkori helyzetének feltérképezésére, ezt követően pedig a szubjektív közbiztonság javítása érdekében a szükséges stratégiai és taktikai lépések definiálására.

Felmérésünket megelőzően áttekintettünk néhány, a közbiztonság-érzet vizsgálatára vonatkozó korábbi felmérését. Sajnálattal kellett megállapítanunk, hogy igen szegényes c

tekintetben a magyar szakirodalom, alig találkoztunk olyan publikált anyaggal, amelynek közvetlen célja az lett volna, hogy a magyar lakosságnak a rendőrségről alkotott véleményét bemutassa. 1990-et megelőzően az említett kritériumoknak mindenben megfelelő közbiztonság-érzetet bemutató publikációval nem találkozhatunk. Bár Pápainé dr. Faragó Katalin tanulmányai érintőlegesen foglalkoznak közbiztonságról alkotott vélemény-nyilvánítással, de lényegében nem sorolhatók a szubjektív közbiztonságot vizsgáló munkák közé. 1990-et követően már többen foglalkoztak ilyen jellegű vizsgálattal, azonban a megjelent publikációk zöme általánosságban foglalkozott a közbiztonsággal és nem a hazai állapotérzékelés konkrétabb összetevőinek bemutatására vállalkozott.

Témánk szempontjából az egyik legfontosabb felmérést a Szonda Ipsos Média-, Vélemény- és Piackutató Intézet végezte a közvélemény rendőrképének átfogóbb feltárására. Az Intézet által végzett munka jelentőségét az adta, hogy nem egyszeri adatfelvételt végeztek, hanem négy alkalommal is fényképet készítettek a véleményváltozásról és annak okairól.

Ugyanakkor elemezve az írott sajtónak a rendőrséggel kapcsolatosan 1990. és 1992. között megjelent cikkeit, arra megállapításra jutottunk, hogy a magyar sajtó ebben az időszakban erős támadást intézett a magyar rendőrséggel szemben. A magyar sajtóban megjelent rendőrségképre az volt a jellemző e két esztendőben, hogy az igen csak korrupt, tehetetlen, szabályozatlan, határozatlan, képzetlen és eredménytelen. Ha mindezt összevetjük az időszak kövélemény kutatásainak eredményeivel, azt tapasztaljuk, hogy a sajtó valóban nagy hatással volt a lakosság negatív rendőrképének kialakításában. Ugyanis maga a közvélemény is eléggé negatív képet alkotott a közbiztonságról, a rendőrségről.

Tauber István közreműködésével folyt kutatások azt mutatták, hogy a magyar lakosság többsége számára azért nem volt népszerű korábban a rendőrség, mert nem tartotta tiszteletben az emberi jogokat, mert ha kellett, ha nem, agresszívan, durván lépett fel, mert az állampolgárokat alattvalókként kezelte, mert

politikai ügyekkel is foglalkozott, és mert a szervezet tagjainak többsége mind általános műveltségi, mind szakmai szempontból képzetlen volt. Jóllehet azt sem szabad elfelejtenünk a teljességhez, hogy néhány körülményt a rendőrséget illetően igen szimpatikusnak tartott a társadalom egy része. Így többek között azt, hogy a rendőri intézkedés kemény és fegyelmezett fellépést jelentett, a rendőrök kezükben tartották az alvilág ellenőrzését, végül minden problémás esethez rövid időn belül rendőrt lehetett kihívni. Összességében tehát 1990-1992. között a közbiztonság és a rendőrség lakossági megítélése nagyon rossz volt, ugyanakkor a média ez időben igen kedvezőtlen képet mutatott be a rendőrségről és a közbiztonságról. 1993-tól kezdődően a sajtó már realisabban mutatta be a rendőrség erőfeszítéseit és a közbiztonság helyzetét, ezzel párhuzamosan a rendőrség megítélése is kedvezőbbé vált a közvéleményben. Nem túlzás tehát azt állítani: a sajtó azáltal, hogy egy-egy jelenséggel, eseménnyel milyen mértékben és tartalommal foglalkozik, meghatározó szerepet tölt be a közvélemény alakításában. Ha a sajtó valamely témával kevesebbet foglalkozik, az a közvéleményben is lényegtelen momentumként jelenik meg. Ha viszont egy-egy eseményt a média túldimenzionáltan kezel, az a közvéleményt is erőteljesen foglalkoztatja, tehát ezáltal fontossá transzformálódik. Ugyanez a tendencia érvényesül akkor is, ha a média egy-egy jelenséget negatívan vagy ellenkezőleg, éppen pozitívan mutat be hosszabb időn keresztül. Arról nem is beszélve, hogy maga a televíziós krimi műfaj milyen torzító hatást eredményezhet a közbiztonságérzet alakulásában. Természetesen itt nem a televízió manipulatív hatásáról van szó, hanem az erőszakra épített (gyilkosságokról szóló) krimifilmek által gerjesztett félelemérzet növekedéséről. Az ilyen filmek önkéntelenül is azt eredményezik, hogy az emberek mindennapjaikra vetítik ki a televízióban látott erőszakot, és azt valóságjelenségként élik meg, de természetesen a lakóhelyüktől távolabbi településekre helyezve. Ha tehát a médiából származó információikat, értesüléseiket a közvetlen napi észlelések nem

támasztják alá, akkor ezeket az ismereteiket földrajzilag távolabbi területekre érvényesnek tekintik.

1995. május-június hónapban országos reprezentatív felmérést végeztünk a Szocio-Reflex Független Társadalom- és Piackutató Intézet közreműködésével. Az adatfelvétel sztenderdizált kérdőíves interjúk keretében történt, a közreműködő kérdezőbiztosok 1000 felnőttkorú személyt kerestek meg, akik nemük, életkoruk, iskolai végzettségük és lakóhelyük alapján arányosan képviselték a magyar lakosságot. Szándékaink szerint e felmérésünk elsődleges célja az volt, hogy a közbiztonságérzet összetevő elemeinek, elsősorban is a közbiztonságot a lakossági vélemény szerint pozitív, illetve negatív irányban befolyásoló tényezőknek minél teljesebb feltárását végezzük el. Ugyanakkor nem titkolt elképzelésünk volt az is, hogy a már említett közbiztonság-barométer első panelelemét képezze jelen kutatásunk eredménye.

1. Az általános közbiztonságérzet

Felmérésünk első kérdése arra irányult, hogy feltérképezzük a lakosság általános közbiztonság-képét, általános közbiztonság-érzetét. A válaszadók - spontán érvein alapuló - helyzetértékelése alapján kialakuló kép sokkal ellentmondásosabb, mint azt egyébként hihetnénk. A magyar lakosság ugyanis az általános közbiztonságot, vagyis az országos állapotot erős közepes osztályzattal értékelte. Ugyanakkor a közvetlen lakókörnyezet közbiztonságáról a válaszadók már meglehetősen pozitív képet jelentettek meg. Az az ellentmondásos helyzet alakult ki a felmérés eredményeként, hogy külön-külön minden településen jónak értékeli a helyi lakosság a közbiztonság helyzetét, és minél távolabbi, általa alig ismert hely közbiztonságáról kell véleményt nyilvánítania, egyre inkább rossz képet alakít ki. E megállapításból két ítélet is következhet. Az egyik az, hogy az emberek többsége a tömegtájékoztató és a hétköznapi beszélgetések révén több kedvezőtlen jelenségről értesül, mint amit környezetükben ők

maguk közvetlenül megélnék, tapasztalnak. Tipikusan e körben érvényes a médiának a bevezetőben említett torzító hatása, a személyes érintettség hiánya ellenére történő értékelés. A másik pedig az, hogy a különböző típusú településeken más és más biztonságérzet munkál. A kutatási adatok azt mutatják, hogy a nagyobb városokban fenyegetettebbnek érzik magukat az emberek, mint a kisebb településeken. Kutatásunkban a félelemérzettel, annak alakulásával és okaival direkt módon nem foglalkoztunk, jóllehet a megkérdezettek sok esetben a bűnözéstől való félelmeiket is megfogalmazták.

I. tábla: A válaszadók véleménye a közbiztonságról általában (a válaszadók százalékában)

Magyarországon					
	Összes válaszadó	E b b ő l			
		Budapesti	Megyei székhely lakója	Egyéb városi	Községi lakos
Nagyon rossz	7,9	6,1	10,2	10,5	6,1
Rossz	28,7	34,0	33,0	22,4	25,5
Közepes	55,5	53,3	48,4	59,9	60,9
Jó	78,1	6,6	8,1	7,2	6,6
Nagyon jó	0,7	-	0,4	-	-
Átlag	2.64	2.60	2.56	2.64	2.66

Lakótelepülésen					
	Összes válaszadó	E b b ő l			
		Budapesti	Megyei székhely lakója	Egyéb városi	Községi lakos
Nagyon rossz	4,3	6,1	6,3	4,6	1,7
Rossz	18,5	34,0	23,9	11,8	8,9
Közepes	53,3	51,3	54,4	56,6	52,6
Jó	22,9	8,6	15,4	26,3	35,5
Nagyon jó	0,6	-	-	0,7	1,4
Átlag	2,96	2,62	2,79	3,07	3,26

Közvetlen lakókörnyékén					
	Összes válaszadó	E b b ő l			
		Budapesti	Megyei székhely lakója	Egyéb városi	Községi lakos
Nagyon rossz	3,2	4,1	4,9	3,9	1,1
Rossz	14,1	25,4	17,9	10,5	6,6
Közepes	44,1	49,2	50,2	45,4	36,6
Jó	35,0	20,3	25,3	38,8	49,6
Nagyon jó	3,1	1,0	1,8	1,3	6,1
Átlag	3,19	2,89	3,02	3,23	35,3

Az interjúk során a rossz közbiztonság-érzet okait kutatva a legszembevetőbb az volt, hogy az adott rosszabb közbiztonsági helyzetet a megkérdezettek többsége társadalmi jelenségekkel magyarázta, és csak egyötödük említette meg a rendőrség nevét ezzel kapcsolatban. A polgárok biztonságérzetének javításához viszont már nagyon sokan a rendőrség lehetőségeit vetették fel. Az eredmények tehát azt sugallják, hogy a magyar lakosság nem elsősorban a rendőrök munkájának romlásában látja a közbiztonság színvonalának csökkenését, a bűnözés növekedésének okait, a javulást azonban mégis a rendőrség fokozott erőfeszítéseitől, körülményeinek javulásától reméli.

2. A közbiztonság-érzetet befolyásoló tényezők

A kutatás egyik alapvető célkitűzése az volt, hogy megismerje a lakosság közbiztonság-érzetének alakulásában közrejátszó egyes tényezők irányultságát: melyek azok a jelenségek, amelyek kedvező, illetve amelyek kedvezőtlen irányban formálják a közbiztonságról alkotott véleményt. A pilot study keretében ismertté vált ötvenhat ilyen tényezőt kínáltunk fel az étlapon a válaszadóknak azzal, hogy ítélik meg,

melyik tényező milyen mértékben rontja vagy javítja a közbiztonságot.

Először a közbiztonság-érzetet rontó harminckét tényezőt értékelték a válaszadók, mégpedig egy ötfokú iskolai osztályozási módszerrel.

2. tábla: Milyen mértékben rontja az emberek közbiztonság-érzetét...?
(1=egyáltalán nem; 5=nagyon)

Tényezők	Átlag	Std.Dev.	Pontok összege	Érvényes válaszok
Elmebetegek, szellemi fogyatékosok	2,29	1,19	2248,00	982
Őrző-védő cégek	2,74	1,27	2686,00	982
Politikai tüntetések, megmozdulások	2,75	1,20	2686,00	978
Pornó- és szex árucikkek árusítása	2,76	1,38	2702,00	980
Szórakozóhelyek, disco-k működése	2,77	1,24	2738,00	987
Nyilvánosházak, masszázsszalonok	2,92	1,35	2862,00	979
Játék- és biliárdtermek működése	2,95	1,29	2899,00	984
A "fekete", illegális munkát végzők	3,06	1,29	3022,00	986
Utcai koldusok, hajléktalanok	3,17	1,28	3134,00	988
Illegális utcai kereskedelem	3,19	1,25	3149,00	986
Szerencsejáték, játékkaszinó, állatviadal...	3,27	1,31	3211,00	981
Adócsalás	3,38	1,33	3307,00	979
Szélsőséges politikai pártok	3,40	1,30	3352,00	985
Italboltok, kiskocsmák	3,48	1,28	3440,00	988
Külföldi menekültek	3,68	1,12	3631,00	987
Figyelmetlenül vezető autósok	3,79	1,11	3733,00	985
A cigányok	3,92	1,17	3866,00	986
A munkavállalási nehézségek	3,96	1,08	3910,00	987

Semmittevő munkanélküli fiatalok	4,06	1,11	4016,00	989
Szervezett bűnözés beférkőzése a politikába, a gazdaságba	4,23	1,00	4169,00	986
Szélhámosok, csalók	4,28	0,92	4207,00	984
A felderítetlen bűnesetek	4,30	0,85	4190,00	975
Utcai randalírozások, verekedések	4,36	0,87	4299,00	986
Autólopások	4,53	0,77	4382,00	967
Külföldi bűnözők, bűnszövetkezetek	4,56	0,79	4502,00	987
Szexuális zaklatások, bűncselekmények	4,57	0,79	4508,00	987
A fegyverek elterjedése	4,57	0,79	4510,00	987
Utcai támadások, lopások	4,58	0,72	4517,00	986
Lakásbetörések	4,64	0,65	4582,00	988
Lövöldözések az utcán, nyilvános helyen	4,66	0,77	4602,00	988
Kábítószerkereskedelem	4,66	0,73	4599,00	987
Gyermekek elleni bűncselekmények	4,67	0,69	4610,00	988

Az eredmények azt mutatják, hogy az embereket leginkább a gyermekek elleni bűncselekmények és a kábítószerkereskedelem nyugtalanítja. Legkevésbé pedig a személy- és vagyonvédelemmel foglalkozó "izomagyúaktól", a szexpiaci létesítményektől és a szórakozóhelyektől érzik magukat veszélyeztetve a polgárok. Feltűnő az a vizsgálati eredmény is, amely azt jelzi, hogy minél fenyegetőbbnek tűnik egy-egy jelenség, annál nagyobb a társadalmi konszenzus, amit az osztályzatok szórása jól jelez.

A személyes érintettségnek a közbiztonság-érzetre gyakorolt hatását vizsgálva az állapítható meg, hogy a közvetlen érintettség megnöveli az adott jelenség veszélyességének értékelését. Ugyanakkor annak faktoranalízissel történő elemzése, hogy az egyes tényezők veszélyesnek ítélt volta, milyen más tényezők hasonlókénti értékelésével jár együtt, egy négyelemes csoportosításra ad lehetőséget.

3. tábla: Az emberek közbiztonság-érzetét rontó tényezők faktorai (44,6 %)

1.faktor: "Klasszikus" bűnözési formák (23,4 %)		2.faktor: Új kulturális minták mint bűnforrások (10,6 %)	
Lakásbetörések	+ 7637	Játék-, biliárdtermek működése	+ 8120
Utcai támadások, lopások	+ 7368	Pornó- és szex-árak árusítása	+ 8108
Gyermekek elleni bűncselekmények	+ 7361	Nyilvánosházák, masszázsszalونok	+ 7576
Szexuális zaklatások, bűncselekm.	+ 7100	Szerencsejátékok, állatviadatok	+ 7018
Autólopások	+ 7078	Szórakozóhelyek, disco-klubok	+ 6262
Utcai randalírozás, verekedés	+ 6275	Italboltok, kocsmák	+ 5249
Szélhámosok, csalók működése	+ 6242		
Lövöldözések utcán, nyilván. helyen	+ 5800		

3.faktor: Társadalmi méretű, szervezett bűnözés (5,7 %)		4.faktor: Szegénységi bűnözés (4,9 %)	
Külföldi bűnözők, bünszövetkezetek	+ 6024	Munkavállalási nehézségek	+ 6739
Külföldi menekültek	+ 5752	Semmittevő, munkanélküli fiatalok	+ 6598
Szervezett bűnözés befejezése a politikába, a gazdaságba	+ 5244	Utcai koldusok, hajléktalanok	+ 5852
Szélsőséges nézeteket valló politikai pártok működése	+ 5180		

Az ún. klasszikus bűnözési formák faktorba olyan cselekmények kerültek be, amelyek nem kizárólag a modern kor termékei. Az e faktorba tartozás azt jelenti, hogy aki például a lakásbetöréseket erősen veszélyesnek ítélte meg, az a többi e csoportban található jelenséget is hasonló veszélyességűnek értékelte, és fordítva, aki kevésbé közbiztonságot rontó tényezőnek tartotta a lakásbetörést, az a többit is relatíve veszélytelennek minősítette.

A második faktor érdekessége az, hogy az ide sorolt jelenségek nem képeznek önmagukban bűncselekményeket, azok önmagukban nem veszélyesek másokra, mégis az ide tartozó jelenségek megítélése igen erős - a második legerősebb - összefüggést mutat.

A harmadik faktorba sorolás alapja az aktuális társadalmi-politikai jelenségekhez való tartozás. Az itt található egyes tényezőket az emberek hasonló módon, egymással szoros összefüggésben értékelik.

A negyedik faktorba bekerült tényezők ugyancsak szoros összefüggést mutatnak egymással, láthatóan a megélhetési problémákkal hozható mindegyike kapcsolatba.

Ezt követően a közbiztonság-érzetet javító tényezőket értékelték a válaszadók. Huszonnégy ilyen tényezőről mondták el véleményüket az emberek, nevezetesen azt, hogy megítélésük szerint milyen mértékben járulnak hozzá a biztonságérzet javításához.

4. tábla: Milyen mértékben javítják az emberek biztonságérzetét...?

(1=egyáltalán nem; 5=nagyon)

Tényezők	Átlag	Std.Dev	Pontérték összege	Érvényes válaszok
Bűnözők szigorú büntetése	4.74	0,59	4679,00	987
Rendőri járőrözés sűrítése	4.62	0,66	4567,00	988
Rendőri technikai felszereltsége	4.59	0,71	4525,00	986
Gyors büntélfelállítás	4.59	0,66	4502,00	908
Értelmes, kulturált rendőrök alkalmazása	4.50	0,75	4438,00	987
Fizikailag jól kiképzett rendőrök	4.50	0,74	4431,00	984
Rendőri erkölcs, megvesztegethetetlensége	4.42	0,91	4358,00	985
Határozó, segítőkész rendőrök	4.35	0,79	4276,00	983
Határozó büntetés alkalmazása	4-30	1,13	4213,00	979
Társadalmi védelme	4.24	0,90	4143,00	978
Országhatárok szigorúbb őrzése	4.23		4168,00	986
Rendőrség létszámának növekedése	4.22	0,98	4167,00	988
Rendőrség presztízsének növekedése	4.21	0,94	4120,00	978
Emberek segítőkészsége, egymás iránti figyelmé	4.12	0,90	4039,00	981
Társadalmi pontos tájékoztatása	4.11	0,98	4024,00	980
Társadalmi ismerő "polgárbarát" rendőrség	4.08	0,98	3986,00	978
Társadalmi felkészítése bűnmegelőzésre	4.05		3975,00	981
Társadalmi-Rendőrség közvetlenebb kapcsolata	4.04	0,92	3962,00	981
Rendőri anyagi helyzetének javítása	3.84	1,08	3775,00	982
Társadalmi önv. csoportok, polgárőrség	3.74	1,04	3665,00	980
Rendőri fegyverhasználat szabadabbá tétele	3.73	0,22	3678,00	986
Ország-védő cégek működése	2.77	1,21	2723,00	982
Társadalmi anyagi hozzájárulása a Rendőrség munkájához a számonkérhetőség érdekében	2.76	1,27	2708,00	980

A vizsgálatból az a megállapítás következik, hogy a lakosság kevésbé hisz az ún. direkt eszközök hatékonyságában, amelyek igen nagy szórásértéket jeleznek. Kiemelkedő még a legális büntetésszigorítás magas pontértéke. Csupán az érdekessége miatt említtem meg a halálbüntetéssel kapcsolatos lakossági véleményt: ugyancsak vitatott kérdésként jelenik meg ez a tényező, és ennek megfelelően szélsőséges véleményeket is adtak a válaszadók. Ezt jól érzékelteti a magas szórásérték, ami a társadalmi egyetértés hiányát is jelzi.

A biztonságérzetet rontó tényezőkhöz hasonlóan a javító tényezők esetében is végeztünk faktorelemzést.

5. tábla: Az emberek közbiztonság-érzetét javító tényezők faktorai (46,4 %)

1.faktor: Profesionális rendőrség (26,3 %)		2.faktor: Társadalmi kapcsolatok javítása (7,4 %)	
Rendőrség technikai felszereltsége	+ 6784	Emberek segítőkész magatartása, figyelme egymás iránt	+ 6972
Rendőrok erkölcsi feddhetetlensége, megvesztegethetetlensége	+ 6780	A lakosság és a rendőrség közötti közvetlenebb kapcsolat kialakítása	+ 6858
Rendőrség általános presztizs	+ 6655	Lakossági önvédelmi csoportok (pl. polgárőrség)	+ 6469
Fizikailag kiképzett rendőrök	+ 6332	Rendőrok segítőkész, bátor viselkedése	+ 5911
Értelmes, kultúrált rendőrök	+ 6070	Bűncselekmények tanúinak nagyobb védelme, biztonsága	+ 5754
		Lakosság pontos, őszinte tájékoztatása a bűnesetekről, a rendőrség munkájáról	+ 5109
		Helyi lakosságot jól ismerő, "polgárbarát" rendőrség	+ 5030

3.faktor: Militáns eszközök (7,2 %)		4.faktor: Büntetőjog-megszorítás (5,5 %)	
Rendőrok fegyverhasználatának szabadbá tétele	+ 5946	Halálbüntetés alkalmazása	+ 6523
Lakosság anyagi hozzájárulása a körzeti rendőrség munkájához, a számonkérhetőség érdekében	+ 5371	A bűnözők szigorú felelősségre vonása, elítélése	+ 5176
Lakosság fegyverviseletének engedélyezése	+ 5357		
Rendőrség létszámának növekedése	+ 5118		

Az első csoportba a legszorosabb összefüggést mutató tényezők mindegyike a rendőrség munkájához, egy profi rendőrség képéhez kapcsolódik.

A második csoportba tartozó tényezők szoros összefüggést mutatva, a közbiztonság javításában a lakossági szerepekhez kapcsolódnak, az emberi kapcsolatok javítására, illetve a lakosság és a rendőrség közötti kapcsolat jobbítására vonatkoznak.

A harmadik csoport elemei közül kettő a militáris eszköztárba tartozik, a lakosság aránylag szívesen venné ezek erősítését, a további kettő pedig a rendőrség működési feltételrendszerét javítaná.

A negyedik csoportba azok a tényezők tartoznak, amelyek a szigorúbb büntetőjogi fellépés igényét jelzik, köztük a halálbüntetés visszaállítását.

3. A lakosság és a rendőrség kapcsolata

A rendőrség lakossági megítélésének vizsgálata nem igazolta a korábbi kutatások megállapításait. Ugyanis a lakóhelyi rendőrség és a lakosság kapcsolatának vizsgálatából az állapítható meg, hogy a válaszadók nagy többsége bizalommal van a rendőrség iránt, a polgárok úgy érzik, hogy a rendőrség munkája általában megelégedésre ad okot. Az iskolai osztályzási rendszert alkalmazva, az átlagosztályzat valamivel jobb, mint közepes, a megkérdezettek 55,7 %-a elégedett a rendőrök viselkedésével.

6. tábla: A válaszadók elégedettsége az intézkedő rendőrök viselkedésével

Teljesen elégedetlen	11,0 %
Inkább elégedetlen	5,3 %
Közepesen	25,2 %
Inkább elégedett	32,9 %
Teljesen elégedett	22,8 %
Valaszhiány	2,8 %
ÁTLAGOSZTÁLYZAT	3,53

Ha pedig a válaszadók elégedettségét az intézkedő rendőrökkel való találkozás jellege szerint vizsgáljuk, az állapítható meg, hogy a legharmonikusabb kapcsolat a lakosság és a rendőrök között az adminisztratív ügyintézés során alakult ki. Ezt követi az autózás közbeni kapcsolat megítélése, majd a balesetnél, illetve a telefonon létrejött kapcsolat értékelése. Figyelemre méltó a leggyakoribb rendőri intézkedés, az utcai igazoltatások során kialakuló kapcsolat minősítése: nagyfokú elégedetlenséget jeleznek a válaszok. A közepesnél is rosszabb átlagosztályzat a helytelen rendőri magatartások általános jelenlétére utal.

7. tábla: A válaszadók elégedettsége az intézkedő rendőrrel a találkozás jellege szerint

Az elégedettség szintje (1=egyáltalán nem, 5=nagyon elégedett) (%)						
	1	2	3	4	5	ÁTLAG
Ügyintézés során		3,8	32,1	43,4	18,9	3,79
Egyéb módon	16,7		16,7	23,3	26,7	3,52
Autózás közben	13,2	7,0	23,3	28,7	27,9	3,51
Balesetnél		14,3	28,6	28,6	14,3	3,50
Telefonon	8,3		33,3	50,0	8,3	3,50
Útcán	28,6		28,6	42,9		2,86

A lakóhelyi rendőrség és a lakosság kapcsolatának teljesebb megismerése érdekében vizsgáltuk azt is, hogy az emberek szerint a rendőrség milyen mértékben látja el feladatát, és ezzel párhuzamosan a lakosság maga milyen mértékben támogatja a saját rendőrségét. Ez esetben igen önkritikus állampolgári vélemény alakult ki: a válaszadók a rendőrség munkáját pozitívabban ítélték meg, mint a lakossági támogatás mértékét.

8. tábla: A válaszadók elégedettsége a rendőrség munkájával és a rendőrség lakossági támogatásával

	Lakóhelyén a rendőrség mennyire látja el feladatát? (%)	Lakóhelyén a lakosság mennyire támogatja a rendőrséget? (%)
1 Egyáltalán nem	3,2	7,7
2	9,8	20,0
3	51,2	48,1
4	30,1	20,2
5 Nagyon jól	4,1	2,4
Válaszhiány	1,4	1,5
ÁTLAG	3,22	2,89

A lakosság nagyobb része úgy ítéli meg, hogy az emberek kevésbé támogatják a rendőrség munkáját, mint ahogyan azt megérdemelné.

4. Tájékoztatói szokások a közbiztonságról és a bűnözésről

A válaszadók információs szokásainak vizsgálata azt mutatja, hogy a közbiztonságról történő ismeretszerzés az általános informálódási szokástól nem tér el lényegesen, első helyen az elektromos sajtóból való információszerzés áll.

9. tábla: A válaszadók információs forrásai (%)

Tévéműsorok	91,9
Rádióműsorok	58,5
Barátok, ismerősök	44,6
Képeslapok, újságok	39,0
Politikai napilapok	30,7
Személyes tapasztalatok, megfigyelés	23,1
Bűnügyi szaklapok	14,9
Munkahelyi hivatalos tájékoztatás	7,3

A televízió műsorokból való informálódás olyannyira általános jelenség, hogy nincs értelme bármilyen összefüggést keresni e

jelenség és a közbiztonság-érzet különböző elemei között. Azt azonban érdemes megjegyezni, hogy akik a politikai napilapokból szerzik a közbiztonsággal kapcsolatos ismereteiket, azok tagadták legélesebben a szegénységi vagy megélhetési bűnözés veszélyességét, és utasították el a militáris eszközrendszer további erősítését. Az egyéb írott sajtót olvasók a professzionális rendőrség képében látták leginkább a közbiztonság javításának lehetőségét. Akik viszont a saját tapasztalataikra, észleléseikre alapozták a közbiztonságról alkotott véleményüket, azok elsősorban a szervezett bűnözés jelenségét tartják a legveszélyesebb tényezőnek a közbiztonság alakulásában. Végül élesen megkülönböztethető a munkahelyi informálást megjelölők csoportja, akik minden más csoportnál veszélyesebbnek tartják a szervezett bűnözést és a szegénységi vagy megélhetési bűnözést.

Amint az látható volt, a televízió-műsorok állnak az első helyen a közbiztonságról történő információs források rangsorában. Ezért érdemes azt is megvizsgálni, hogy a különböző közbiztonsággal foglalkozó műsorok nézettsége miként alakul.

10. tábla: A különböző televíziós rendőrségi hírműsorok nézettsége (a válaszadók százalékában)

MILYEN GYAKRAN NÉZI	Nap TV rendőrségi hírei	Kék Hírek	Kriminális	Testközelben
Egyáltalán nem	30,3	16,2	11,8	30,6
Alkalmanként	38,2	43,0	38,7	38,0
Há kiemelkedő eseményről van szó	9,2	11,7	10,4	7,6
Há nincs érdekesebb másutt	4,7	7,4	8,1	5,5
Minden adásnapon	14,6	19,9	30,1	15,8
Nem válaszolt	3,3	1,6	0,8	2,4

A vizsgálat eredményei szerint a hír- és dokumentum jellegű műsorok nézettsége kisebb, a bulváristilust mutató műsorok viszont jóval népszerűbbek az emberek körében.

A helyi közbiztonsági műsorok iránti igény igen csak szegényes képet mutat, hiszen a megkérdezetteknek kevesebb mint egyharmada nézi rendszeresen a helyi közbiztonsági műsort. Egyedül a bűnügyi szaklapokból rendszeresen informálódnak mutatnak élénkebb érdeklődést a helyi hasonló témájú műsorok iránt: 53 %-uk minden adásnapon átkapcsol a helyi adóra, ha ott bűnügyi műsort sugároznak.

11. tábla: A helyi közbiztonsági műsorok várható nézettsége a kérdezettek bűnügyi információs forrásai szerint (%)

NÉZNE-E A HELYI MŰSORT:	JELENLEG HONNAN TÁJÉKOZÓDIK:								Összesen választó
	tévéből	rádióból	szaklapokból	napilapokból	képeslapokból	ismerősöktől	hívtalosan	tapasztalattal	
Nem nézné	4,7	4,7	0,7	3,9	5,1	4,1	2,7	1,7	3,2
Alkalmanként	33,0	35,7	16,1	38,1	35,0	33,6	37,0	37,0	33,7
Kiemelkedő eseményekkor	19,7	19,0	19,5	21,2	21,6	23,0	19,2	19,5	19,6
Há nincs más érdekes	10,4	8,3	10,7	8,8	5,9	7,9	9,6	6,9	10,0
Minden adásnapon	32,1	32,4	53,0	28,0	32,4	31,2	31,5	29,9	30,3

A további elemzés azt jelzi, hogy a klasszikus bűnözést veszélyes tényezőnek értékelők szívesen nézik a helyi közbiztonsági témájú műsorokat, és ha az időben konkurál az országos adó műsorával, akkor is átkapcsolnának a helyi adóra.

5. A közbiztonság helye az állam által finanszírozott feladatok rangsorában

Az állami finanszírozások preferencia sorrendjének vizsgálata során választ kaphatunk arra a kérdésre, hogy mennyire fontos a lakosság számára a közbiztonság mikénti alakulása. Először arra kellett a probanduszoknak válaszolniuk, hogy mennyire elégedettek egy-egy társadalmi kérdéssel. A

válaszokból az derült ki, hogy a legnagyobb elégedetlenség a lakáshoz jutás lehetőségével kapcsolatosan alakult ki.

12.tábla: Elégedettség néhány társadalmi kérdéssel
(1=egyáltalán nem elégedett... 5=nagyon elégedett osztályzatok alapján)

Mennyire elégedett Magyarországon:	Átlagosztályzat	Szórás	Összes osztályzat	Érvényes válaszok
a lakáshoz jutással	1,60	0,95	1581,00	991
a munkalehetőségekkel	1,88	0,87	1857,00	990
a hivatali ügyintézésel	2,34	1,08	2313,00	990
a közbiztonsággal	2,45	0,95	2429,00	993
az egészségüggyel	2,72	1,00	2691,00	990
a közlekedéssel	3,11	0,96	3082,00	992
az oktatással	3,13	1,11	3098,00	990
a tömegtájékoztatással	3,19	0,97	3162,00	991
az áruellátással	3,78	0,88	3752,00	992

A közbiztonsági helyzet - a korábbi megállapításokkal egyezően - a középmezőnyben található. A legnagyobb elégedettség az áruellátás kérdésében volt tapasztalható. Akkor azonban, amikor a kérdés oly módon vetődött fel, hogy az államnak mire kellene leginkább költenie, az emberek nem feltétlenül a legrosszabb minősítést kapott állami feladat tekintetében várták el az állam nagyobb támogatását.

13.tábla: Az állami finanszírozások elvárt preferencia sorrendje az érvényes válaszok és a társadalmi konszenzus (szórás) mértékének sorrendjében

Mire kellene az államnak leginkább pénzt költenie:	Érvényes válaszok	Szórás	Helyezési átlag	Összes osztályzat
Egészségügy	800	2,16	3,17	2534,00
Lakáshány enyhítése	795	2,32	3,70	2942,00
Közbiztonság	724	2,30	4,85	3290,00
Nyugdíjmelés	706	3,20	4,94	3486,00
Nehéz fizikai munka megfizetése	649	2,55	3,63	2353,00
Környezetvédelem	606	3,24	7,05	4272,00
Oktatás javítása	582	2,51	4,45	2590,00
Munkanélküliség enyhítése	573	2,73	3,96	2269,00
Mezőgazd. támogatása	535	3,41	6,08	3306,00
Értelmiség megbecsülése	497	2,80	4,81	2391,00
Magánvállalkozók támogatása	348	3,96	7,82	2720,00
Telefon	336	3,38	7,25	2436,00
Vízellátás, csatornázás	315	3,15	7,24	2281,00
Útépítés	309	3,33	9,24	2854,00
Honvédelem	224	4,10	10,01	2242,00

Fontosnak tartom annak hangsúlyozását, hogy minél több egy kérdésre a válaszadók száma, annál határozottabb társadalmi véleményről van szó, továbbá minél kisebb a szórás értéke, annál nagyobb a társadalmi egyetértés. Minthogy fontossági sorrendről van szó, az egyes feladatok helyezése annál jobb, minél alacsonyabb a szavazatok átlagértéke. Az érvényes válaszok, valamint a társadalmi konszenzus mértékét is figyelembe véve, az állam által finanszírozandó tizenöt feladat között a közbiztonság a harmadik helyre került. Szükséges azt is megjegyezni, hogy szinte minden válaszadó érintette ezt a kérdést, továbbá, hogy igen nagy volt a társadalmi konszenzus a kérdésben, amit a szórás értéke is jól érzékeltet. Az is nyilvánvaló az előzményi adatok ismeretében, hogy mivel a lakosság a közbiztonság javulását a rendőrségtől várja, e támogatás címzettje is elsősorban maga a rendőrség lehet.

Összegzés

A magyar lakosság közbiztonság-érzetét vizsgáló kutatás legfontosabb megállapításait a következőkben lehet összegezni:

1. A magyar lakosság körében a rendőrség munkájának megítélése sokkal kedvezőbb, mint magának a közbiztonságnak, benne pedig a bűnözésnek az értékelése.
2. Az emberek az általános közbiztonsági helyzetet, vagyis az ország közbiztonságát 1995. nyárelőn erős közepes osztályzattal illették, ugyanakkor a közvetlen lakókörnyezetük közbiztonságáról már meglehetősen pozitív képet alkottak. A nagyobb városokban érzékelhetően fenyegetettebbnek érzik magukat a polgárok, mint a kisebb településeken. A legrosszabb közbiztonság-érzet Budapesten és a megyeszékhely városok tekintetében volt megállapítható.
3. A megkérdezettek annál kedvezőbben ítélték meg a közbiztonság helyzetét, minél inkább lakóhelyükhöz földrajzilag közelebbi terület közbiztonsági állapotáról mondtak véleményt.
4. A közbiztonság romlásáért az emberek elsősorban a társadalmi-gazdasági jelenségeket teszik felelőssé, ugyanakkor a közbiztonság javulását egy professzionális rendőrség kialakításától várják és nem a kifogásolt társadalmi-gazdasági tényezők pozitív irányú megváltozásától.
5. A rendőrség iránti lakossági bizalmat jelzi az, hogy a polgárok úgy érzik: a rendőrség munkája megelégedésre ad okot, azonban a lakossági támogatás mértéke elmarad a kívánatos szinttől, ezért a rendőrség munkáját a lakosság nagyobb támogatása kellene hogy segítse.

6. A legrendezettebb kapcsolat a rendőrség és a polgárok között általában az adminisztratív ügyintézés során alakul ki, jónak minősíthetők a telefonon és az autózás során létrejött kapcsolatok is. Legkevésbé az utcai igazoltatások során történt rendőri intézkedésekkel elégedettek az emberek.
7. A lakosság részéről igen preferált helyen jelenik meg az állam által finanszírozandó feladatok rangsorában a közbiztonság javításának igénye. E kérdésben szembetűnően határozott társadalmi vélemény alakult ki, és erős társadalmi konszenzus figyelhető meg.
8. A polgárok általános informálódási szokásai határozzák meg a közbiztonságról, illetve a bűnözésről történő információszerzésüket is. Igen kis számban fordul elő a személyes tapasztalatokra és megfigyelésekre alapozott információszerzés. Az embereknek a közbiztonságról szerzett információik döntő többsége közvetett forrásból, így elsősorban a televízióból származik.

Végezetül engedjenek meg egy szubjektív megjegyzést a vizsgálattal kapcsolatban. Kutatásunk minden fázisában meglepő volt az emberek részéről megnyilvánuló rendkívüli érdeklődés a közbiztonsági kérdések iránt. Ezt a pozitív benyomást tovább erősítette az a körülmény, hogy nem volt egyetlen egy válaszmegtagadó sem a megkérdezettek között. Az emberek nyíltan, szívesen beszéltek a közbiztonságról, a rendőrségről, amiből az a következtetés vonható le, hogy a polgárok többségét nagyon élénken foglalkoztatja az ország közbiztonsága, és határozott, markáns véleménye van a kérdéstről, aminek határozottan hangot is ad.